

Antimaterijalne puške (12,7mm)

Antimaterijalne puške su prvenstveno namenjene gađanju i neutralisanju više različitih meta na udaljenostima iznad jednog kilometra (pola milje). Iako zahvaljujući upotrebi specijalne municije prodiru u laka oklopna vozila i mnoge tipove aviona, antimaterijalne puške se takođe koriste za protivpešadijska dejstva. Većina oružja iz ove klase napravljeno je za municiju kalibra 12,7 mm (.50), a neki tipovi ispaljuju municiju kalibra do 20 mm. Efikasan domet antimaterijalnih pušaka kalibra 12,7 mm i 14,5 mm je 1.000-2.000 m (na gornjoj granici ovaj domet je barem tri puta veći od dometa namenske snajperske puške kalibra 7,62 mm), a uz upotrebu postolja domet i preciznost gađanja se mogu povećati.¹ Antimaterijalna puška kalibra 20 mm obično ima efikasan domet od oko 2.000 m (Jane's, 2007, str. 287-296).

Antimaterijalne puške potiču iz Prvog svetskog rata. Dizajnirane za dejstvo protiv tenka koji su saveznici uveli 1917. godine, prve 'T' Gewehr protivtenkovske puške ispaljivale su municiju kalibra 13 mm koja je bila napravljena tako da može da probije relativno tanak oklop ranih tenkova. Pošto su bile lako prenosive, ove puške su se koristile za borbu u rovovima, a po načinu izrade ličile su na mnogo manju repetirku „Mauser“. Razvoj takozvane „protiv-tenkovske puške“ nastavio se između dva Svetska rata, pri čemu su neke zemlje odlučile da zadrže veći kalibar, a neke druge su izabrale manje kalibre puške, ali sa značajno većom početnom brzinom. Međutim, bez obzira na izabrani kalibar, ova lako prenosiva, jednometna ili protivtenkovska puška sa magacinom predstavljala je nedovoljnu opasnost za dobro zaštićena oklopna vozila na početku Drugog svetskog rata. U to vreme već zastarela, protivtenkovska puška ograničeno se

koristila, premda je zbog svoje sposobnosti da savladava prepreke bolje od standardne puške bila idealno sredstvo za dejstvo protiv snajpera. Prestanak ratnih dejstava 1945. godine uglavnom je značio i kraj upotrebe „protiv-tenkovske“ puške.²

Kada se 1982. godine pojavila polu-automatska puška Barrett M82 kalibra 12,7 mm, vojske i policije mnogih zemalja su je oberučke prihvatile. Premda više nije namenjena za dejstvo protiv tenkova, njena unapređena balistika, smanjeni trzaj i težina, kao i meci sa efikasnijim dejstvom, čine ovo oružje sposobnim za gađanja raznovrsnijih meta uz znatno manju kolateralnu štetu nego što je slučaj kod većih i mnogo destruktivnijih ubojnih sistema. Danas više od deset zemalja proizvodi antimaterijalne puške, a na desetine zemalja ih nabavlja.

Puška kalibra 12,7 mm je takođe popularna među civilnim licima u više zemalja tako da su proizvedene ne-vojne verzije ovog oružja kako bi se zadovoljila potražnja na tržištu. Civilne verzije su uopšte uzev teže, manje moćne i opremljene su lošijim optičkim sredstvima i pomoćnom opremom (premda se sofisticirani teleskopski nišani i elektronski uređaji mogu nabaviti na tržištu i montirati na većinu ovih „civilnih“ modela) u odnosu na oružje sa vojnim specifikacijama. Samo u Sjedinjenim Američkim Državama više od 20 preduzeća proizvodi puške kalibra 12,7 mm (Boatman, 2004, str. 51-52, 56, 58, 61; vidi Tabelu 1 za podatke o proizvođačima i cenama). Interesovanje za ovu vrstu oružja se povećava delimično zbog toga što je civilima u Sjedinjenim Državama dozvoljeno da drže ovu vrstu oružja kao i zbog toga što je gađanje iz ovog oružja postalo poznati sport u SAD, kao i u nekim drugim zemljama, npr. u Švajcarskoj i u Ujedinjenom Kraljevstvu.³

Barrett M82

Table 1 **Cene antimaterijalnih pušaka kalibra 12.7 mm (.50) koje nude američke firme (USD)**

Preduzeće	Cene	Preduzeće	Cene	Preduzeće	Cene
A.L.S	1.900	Christensen Arms	5.500	Robar	7.000
Armalite Inc.	3.000	East Ridge Gun Company Inc.	1.900-3.600	Safety Harbor Firearms Inc.	1.850-2.450
Barrett	3.000-8.050	E.D.M. Arms	2.250-8.500	Serbu Firearms	2.200-2.450
Bluegrass Armory	3.100	Ferret 50	3.300-4.000	Watson Weapons	2.150

Source: Leff, 2007

Nedržavne naoružane grupe su takođe pokazale interesovanje za nabavku ovog oružja. Uspjele su da ga nabave nekoliko puta od civilnih lica koja su ih nelegalno preprodavala. Primeri ovih slučajeva su Irska republikanska armija (Vobejda i Ottaway, 1999), Oslobođilačka vojska Kosova (Sullivan, 2004) i narko karteli u Meksiku (vidi npr. US DoJ, 2010; 2011).⁴ ■

Izvori

Ova Napomena za istraživanje se zasniva na publikaciji čiji su autori Eric G. Berman i Jonah Leff, „Light Weapons: Products, Producers, and Proliferation“ *Small Arms Survey 2008: Risk and Resilience*, Cambridge: Cambridge University Press, str. 7–41. Dopunio ju je Eric G. Berman.

Beleške

- 1 Kanadski vojnik koji je pucao iz puške kalibra 0,50 (*McMillan Tac-50*) je prema određenim izvorima uspešno pogodio neprijateljskog vojnika na udaljenosti od 2.430 metara u Avganistanu 2002. godine, čime je oborio rekord koji je trajao više od četvrt veka (Friscolanti, 2006).
- 2 Prepiska autora sa Richardom Jonesom, urednikom konsultantom, *Jane's Infantry Weapons Yearbook*, 18. novembar 2010.
- 3 Američko streljačko udruženje 'kalibra ,50' (FCSA), primera radi, ima više od 4.000 članova iz 22 zemlje (FCSA, 2011).
- 4 Prema jednom američkom advokatu iz Oklahome, „nezakonita trgovina vatrenim oružjem iz Sjedinjenih Američkih Država u Meksiko je ozbiljan problem“ i „podstiče nasilje u narko kartelima“. Predmet ove nezakonite trgovine su poluautomatske puške kalibra ,50 (US DoJ, 2010; 2011).

Reference

- Boatman, Robert H. 2004. *Living with the BIG.50*. Boulder (CO): Paladin Press.
- FCSA (Fifty Caliber Shooters Association). 2011. 'Fifty Caliber Shooters Association, Inc. Fact Sheet.' Pristup u maju 2011. <<http://www.fcsa.org/wwwroot/visitors/about.php/>>
- Friscolanti, Michael. 2006. 'We Were Abandoned.' *Macleans.ca*. Internet izdanje, 15. maj. <http://www.macleans.ca/canada/national/article.jsp?content=20060515_126689_126689>
- Jane's. 2007. *Jane's Ammunition Handbook 2007–2008*. Coulsdon: Jane's Information Group.
- Leff, Jonah. 2007. *For Sale: .50 Caliber Rifles in the US*. Neobjavljeni pozadinski dokument. Geneva: Small Arms Survey.
- Sullivan, Stacy. 2004. *Be not afraid, for you have sons in America*. New York: St. Martin's Press.
- US DoJ (United States Department of Justice). 2010. 'Two Men Charged with Conspiracy to Illegally Purchase and Smuggle Military Type Semi-Automatic Rifles to Mexico.' Izdanje za štampu. 22. septembar. <<http://www.atf.gov/press/releases/2010/09/092210-dal-two-charged-on-firearms-smuggling-conspiracy.html>>
- . 2011. 'Stillwater Man Sentenced To One Year In Federal Prison For His Role As A Straw Buyer Of Firearms In Scheme To Illegally Purchase And Transfer Military Type Semi-automatic Rifles To Texas And Mexico.' Izdanje za štampu. 19. april. <http://www.justice.gov/usao/okw/news/2011/2011_04_19_4.html>
- Vobejda, Barbara and David Ottaway. 1999. 'The .50-Calibre Rifle.' *Washington Post*. 17. avgust.

Ova Napomena za istraživanje je deo serije tekstova dostupnih na veb-sajtu organizacije Small Arms Survey www.smallarmssurvey.org/publications/by-type/research-notes.html. Internet verzija ovog dokumenta će biti redovno ažurirana. Za više informacija o antimaterijalnim puškama, posetite <http://www.smallarmssurvey.org/weapons-and-markets/products/light-weapons.html>

O organizaciji Small Arms Survey

„Small Arms Survey“ služi kao glavni međunarodni izvor javnih informacija o svim aspektima malokalibarskog oružja i oružanog nasilja i kao resursni centar za države, vlade, kreatore politike, istraživače i aktiviste. Pored Napomene za istraživanje, „Small Arms Survey“ objavljuje svoje nalaze u periodičnim radovima, specijalnim izveštajima, radnim izveštajima, tematskim sažecima, izdanjima i godišnjoj publikaciji *Small Arms Survey*.

Na projektu radi internacionalni tim stručnjaka iz oblasti studija bezbednosti, političkih nauka, međunarodne javne politike, prava, ekonomije, rešavanja sukoba, sociologije i kriminologije, koji tesno saraduje sa svetskom mrežom istraživača i partnera.

„Small Arms Survey“ je projekat Visokog instituta za međunarodne i razvojne studije iz Ženeve. Za više informacija, posetite: www.smallarmssurvey.org

Prvo izdanje na engleskom jeziku: juni 2011.

Objavljeno na srpskom u martu 2014.

Objavljivanje ove Napomene za istraživanje je finansirala Kancelarija za uklanjanje i smanjenje naoružanja Ministarstva spoljnih poslova SAD.

Zasluge

Autori: Eric G. Berman i Jonah Leff
Prevod: SEESAC
Priprema za štampu: Richard Jones (rick@studioexile.com)

Kontakt detalji

Small Arms Survey
Graduate Institute of International and Development Studies
47 Avenue Blanc
1202 Geneva Switzerland

t +41 22 908 5777

f +41 22 732 2738

